

[s. 165] E con tanto haver detto, vi potrà ormai tempo che usciamo di questo malinconioso sepolcro: ed io vel consento: tanto solamente che vi ricordi quel che conta di sè il Teologo S. Gregorio Nazianzeno: che dove gli avvenisse tal volta di sentirsi per alcuna temporale prosperità sollecitare lo spirito, e indursi a vana allegrezza, correva subito a dar di piglio al libro delle Lamentationi di Geremia Profeta [...]

[s. 166] Così egli; e a voi già indovina il pensiero quel ch'io vo' dirvi, del tornar da voi stesso, e sovente, e sempre dove alcun bisogno il richiegga, a filosofare e intrinsavire in questa medesima scuola, riprendo questa salutevol lettione, dell'universal rovina delle cose umane che vi si dà a veder ne' sepolcri: come il Nazianzeno [...].

[s. 167] E concio, uscendone alla luce, e all'aria aperta, dianci un poco a girare intorno, e veder certe più notabili maniere del morir si fa prima da' peccatori, poscia

[s. 168] da gli innocenti: intramettendo al luogo a luogo per un certo riposo, quelle riflessioni, che ci parran più giovevoli all'argomento. E prendomi a mostrarvi innanzi a gli altri i Morti improvvisamente: ma nol farò, dove prima non giustifichi la causa di Dio, nel chiamarli a dar conto di sè, senza dar loro tempo d'apparechiarsi.

[s. 165] I tyle rzekłszy, do chwili prawie dotrwaliśmy, by to melancholijne *sepulcrum* opuścić: i na to zezwalam: jeszcze wam jeno to, co o sobie św. Grzegorz Teolog z Nazjanzu powiada, przypomnę: iż ilekroć mu się przez jakąś chwilową fortunę ducha rozradować zdarzyło, a w płochej radości nastrój wprowadzić, zaraz rzucił okiem na księgę Lamentacji Jeremiasza Proroka bieżał [...]

[s. 166] Tyle on; a wy już myśl zgadujecie, którą chcę wam przekazać, sam do was wracając, aby często, i zawsze gdy jakakolwiek potrzeba powstaje, by w tej tu [śmierci] szkole pofilozofować a zmadrzeć, tę zbawienną lekcję na nowo przerabiacie, o uniwersalnej rzeczy ludzkich ruinie, którą się wam w *sepulcrach* udziela: jak Nazjańczyk [...].

[s. 167] Tak więc, na światłość dnia stamtąd wychodząc, a na powietrze otwarte, w naszych sercach rozważmy i pewne najważniejsze rodzaje umierania obaczmy, wpierw grzeszników, niewiniątek

[s. 168] potem, ku odpoczynkowi od czasu do czasu sobie tymi rozmyślaniami przerywając, co najużyteczniejsze się nam wydają. I najsampierw pokazać wam Zmarłych nagle pragnę: lecz nic nie zdziałam, jeśli przyczyna się wpierw nie wyjaśni, czemu Bóg do sprawy z życia swego zdania ich powołał, na przygotowanie się czasu im nie dając.

BISHOP ANDRZEJ TRZEBICKI'S BAROQUE TOMB IN THE JESUIT CHURCH, CRACOW

An earlier, much shorter version of the present paper was published in Italian, with an English summary: *La morte e i sensi in un sepolcro barocco a Cracovia*, *Arte Cristiana*, 92, 2004, pp. 191–200.